

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

Chanukah 5766 - As One, We Win

חנוכה תשס"ו - שרשים של פילוג ואחדות

1. מגלה עמוקות רנ"ב אופנים בפרשת האזינו, אופן רנ"ב, וז"ל, "ולפי שירבעם יצא מן יוסף לכן אנטיוכ"ס שהוא בגי' יוסף, שהיה מלי"ך יו"ן שהוא ג"כ בגי' יוסף, אמר כתבו על קרן שו"ר אין לכם חלק בא-לקי ישראל, שאז נתעורר חטא ירבעם שיצא מן יוסף שנקרא שור כו'."

2. רש"י בראשית פרק כ"ח פסוק י"א ד"ה וישם, וז"ל, "עשאו כמין מרוב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות, התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאו הקב"ה אבן אחת, וזהו שנא' ויקח את האבן אשר שם מראשותיו."

3. רש"י בראשית פרק ל"ז פסוק י"ד ד"ה ויבא שכמה, וז"ל, "מקום מוכן לפורעניות, שם קלקלו השבטים, שם ענו את דינה, שם נחלקה מלכות בית דוד שנאמר (מ"א יב) וילך רחבעם שכמה."

4. חתם סופר בדרשותיו לחנוכה (ע' 132), וז"ל,

בעזרי' לפ' וישב ושבת א' דחנוכה תקצ"א לפ"ה
הנה אחיך רופים בשכם — יען כל מעשי בניס
 רמוזים במעשי אבות כמו שהאריך רמב"ן [בראשית
 י"ג פ"ו, כ"ו פ"א, ושם פ"ה, ור"פ וישלח]. ליל כי מלחמת
 יוגים וינלוה הכהנים החשמונאים רמזו במלחמת שכם, כי
 דימי יורים לא גלו מא"י אלא בחוף ארלס היו יוקצים וע"י
 גזירה תיבעל לטפסר תחילה התחיל המלחמה כדאיתא
 צפ"ט [לשנת חנוכה], ה"ג פ"י דינה נמסרו רבים ביד
 מפטים וממאים ביד עהורים, והנילוה ה"י פ"י לוי, והכא
 פ"י כהנים, ובסוף טיהרו המקדש ונעשה נס בשמן, ה"ג
 והטירו והחליפו שמלותיכם ונקומה ונפלה בית אל וינב
 שם מלכה וילק עליה שמן. ויען כי ראו כי שם נעשה
 להם נס ונס לפתיד יהיה הנס הזה ע"כ הלכו לרעות
 בשכם ומלאו לבם לשלוח יד ביוסף ויטבו שם לאכול לחם
 ומכרו אחיהם מתוך אכילה ושחיה כדאיתא במדרש [ע"ן
 מ"ת ר"ש פ' כי תשא על קרא זה יתנו], ע"כ לא קבעו
 חנוכה לשמחה ומשתה כ"א להודות ולהלל כיון שחטאו
 באכילה ושחיה :

5. אור גדליהו, פרשת ויגש אות ד' - מופיע להלן בסוף הרשימה

6. **רש"י שבת כג. ד"ה היו באותו הנס, וז"ל,** "שגזרו יוונים על כל בתולות הנשואות להיבעל לטפסר תחלה, ועל ידי אשה נעשה הנס."

7. **מגילת אנטיוכוס, וז"ל,** "א" ויהי בימי אנטיוכוס מלך יון מלך גדול וחזק היה ותקיף בממשלתו וכל המלכים ישמעו לו: (ו') בשנת עשרים ושלש שנים למלכו היא שנת מאתים ושלש עשרה לבנין בית אלקים שם פניו לעלות לירושלים: (ז') ויען ויאמר לשריו הלא ידעתם כי יש עם היהודים אשר בירושלם בינינו: (ח') לאלקיני אינם מקריבים ודתנו אינם עושים ודתי המלך עוזבים לעשות דתם: (ט') וגם הם מיחלים ליום שברון המלכים והשלטונים אומרים מתי ימלוך עלינו מלכנו ונשלוט בים וביבשה וכל העולם ינתן בידנו: (י') אין כבוד למלכות להניח אלה על פני האדמה: (י"א) עתה באו ונעלה עליהם ונבטל מהם את הברית אשר כרת להם אלקיהם שבת ראש חדש ומילה."

8. **ספר מעשה אבות סימן לבנים להר' דוד קאהן שליט"א (עמוד ז'-ח'), וז"ל,** ויעין בראשית לד: טז "ונתנו את בנותינו לכם ואת בנותיכם נקח לנו וישבו אתכם והיינו לעם אחד," ופסוק כ"א, "את בנותם נקח לנו לנשים ואת בנותינו נתן להם," וידוע שממיות אלכסנדר מוקדן היה זה מתחבולות היוונים להתחתן עם האומות שכבשו, ואחר שנצחום החשמונאים גזרו גזירת נשג"א מטעם זה, ודוק....

ותיכף אחרי הישועה באה פרשה בת ח' פסוקים המתחלת בחנוכת המזבח, בראשית לה: א, "ועשה שם מזבח וגו'" ומסיים במיתת דבורה מינקת רבקה וכתוב, בראשית לה: ח, "תחת האלון ויקרא שמו אלון בכות", ובמדרש איתא דלשון יונית היא (הרי שמורה שענין זה ביון איירי)... ובפרשה אחרי כן כתוב, בראשית לה: ח, "ויצב יעקב מצבה כו' ויצק עליה שמן" להורות על נס חנוכה...

ותיכף אחר כך כתוב, בראשית לה: יד, "ואלה תולדות עשו וגו' ואלה המלכים וגו' ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל וגו'", דהיינו שעכשיו מתחלת שליטת עשו, שהרי אגריפס כרת ברית עם הרומיים וכמבואר כמה פעמים ברמב"ן (בראשית מג: יד, בראשית כח: מב).

"ידוע ומפורסם שחיינו ומעשיו של יעקב אבינו הם הסימן לבניו המסמל חשכת הגלות וצרות ישראל. עלה בדעתי למצוא השוואות בחיינו של יעקב אבינו שהיו סימנים לבנים, ובעיקר לכוון זמן גלות יון וישועת ישראל....

[כתב הרמב"ם ריש הלכות חנוכה], "בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות **ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם** ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילים **ונגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים** והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים **וחזרה מלכות לישראל** יתר על מאתים שנה עד החורבן השני....

[וכנגדו מצינו במעשה דינה:]:
"פשטו ידיהם בבנותיהם" - בראשית לד: ב
"וישכב אותה"
"וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים" - בראשית לד: כה "ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו ויבואו על העיר בטח ויהרגו כל זכר"
"וחזרה מלכות לישראל" - בראשית לה: יא
"ומלכים מחלצין יצאו"....

9. **גמרא ברכות ס., וז"ל,** "היתה אשתו מעוברת ואמר יהי רצון שתלד כו' הרי זו תפלת שוא, ולא מהני רחמי מתיב רב יוסף ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה שנים עשר שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה יצאו ממני וארבע מן השפחות הרי עשרה אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות מיד נהפכה לבת שנאמר ותקרא את שמה דינה, אין מזכירין מעשה נסים, ואיבעית אימא מעשה דלאה בתוך ארבעים יום הוה כדתניא שלשה ימים הראשונים יבקש אדם רחמים שלא יסריח משלשה ועד ארבעים יבקש רחמים שיהא זכר."

10. **דעת זקנים לבעלי התוספות בראשית פרק ל' פסוק כ"א, וז"ל,** "ותקרא שמה דינה - פירש"י שדנה בעצמה שהיא היתה מעוברת מיוסף ועל ידי תפלתה נתחלף בדינה."

11. **חתם סופר פ' וישלח פרק ל"ד פסוק א', וז"ל,** "ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב - לומר שהלידה היה ללאה אבל לא ההריון, כי הרתה ביוסף ונתחלף אח"כ דינה ביוסף. ועל

כן לא נלחם ראובן עבור דינה, כי חשב אותה בת רחל, אמנם שמעון ולוי אחי דינה, הם חשבו אותה לאחותם מאמם בתר הלידה ולא ההריון. וראובן לא חשב ליוסף בכורה כלל כי הוא בן אחרון ללאה ולא בכור לרחל, וטעה בסברתו ועל כן פחז כמים אל תותר, אך שמעון ולוי אחים, פירש הרמב"ן אחים נלחמים עבור אחותם, והארכת בזה עוד."

12. ילקוט שמעוני סוף סימן קכ"ה, וז"ל, "משבע חדשים ילדה לאה את בניה ולשבע שנים נולדו ליעקב י"א בנים ובת אחת, וכולן נולדו ונולדו זוגן עמם, חוץ מיוסף שלא נולד זוגו עמו שהיתה אסנת בת דינה ראויה לו לאשה וחוץ מדינה שלא נולד זוגה עמה אמר הילדה הזאת דין ומשפט על כן קרא שמה דינה."

13. רבינו בחיי בראשית פרק מ"א פסוק מ"ה, וז"ל, "ואמרו במדרש כי אסנת בת דינה היתה משכם בן חמור, ולפי שגרשה יעקב מביתו והושיבה בתוך סנה אחד לכך נקראת אסנת, מה עשה יעקב קשר לה כתב בצוארה וכתוב בו כל המדבק ביד מדבק בזרעו של יעקב, ויוסף שנשאה ראה הכתב ההוא והצניעו, והוא שאמר לאביו (בראשית מח) בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, הראה לו הכתב הזה. ומה שכתוב בת פוטיפרע, מפני שגדלה בביתו, שכן דרשו רז"ל כל המגדל יתום בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו."

ודעת זקנים לבעלי התוספות שם, וז"ל, "ויתן לו את אסנת - ואי"ת יוסף שהי' מלך איך נשא בת הדיוט, ונ"ל לפי שמתחלה הי' יוסף עבד לפוטיפר אמר בלבו אם לא אעשה רצונו לישא בתו יזלזלני וילשין אותי שהייתי עבדו אשאנה ויכבדני, ועוד י"ל שנשאה מפני שהיתה מזרע יעקב כדפי' רש"י בפי' וישלח דבת דינה היתה משכם ותלה לה יעקב אבינו קמיע בצוארה והשליכה והובאה למצרים ע"י נס כדפרישית וגדלה פוטיפר בביתו ולכך נקראת על שמו, כמו שמצינו גבי משה רבינו ע"ה אלה בני בתיה וגו', וכשעבר יוסף בכל ארץ מצרים יצאו כל הנשים לראות יפיו של יוסף, כדכתיב בנות צעדה עלי שור, וכל אחת זורקת לו חפץ או תכשיט וזו לא היה לה מה לזרוק וזרקה לו הקמיע שהיה בצוארה ועיין בו וראה שהיא מזרעו של יעקב ונשאה."

14. ויקרא רבה פרשה ל"ב פסקה ה', וז"ל, "אי"ר פנחס בשם ר' חייא בר אבא גן נעול, על ידי שגדרו ישראל במצרים עצמן מן הערוה נגאלו ממצרים."

15. רש"י בראשית פרק מ"ח פסוק כ"ב ד"ה ואני, וז"ל, "לפי שאתה טורח להתעסק בקבורתי גם אני נתתי לך נחלה שתקבר בה, ואיזו זו שכס, שנאמר (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם."

16. צפניה פרק ג' פסוק ט', וז"ל, "כִּי אֶזְאָה־פָּנֶיךָ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּךְהָ לְקַרְא כָּל־שֵׁם ה' לְעַבְדוֹ שְׂכֵם אֶחָד."

17. רש"י בראשית פרק ל"ד פסוק א', וז"ל, "ותצא דינה בת לאה - ולא בת יעקב? אלא על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה, שנאמר ותצא לאה לקראתו (ועליה משלו המשל כאמה כבתה)."

18. רש"י בראשית פרק ל' פסוק כ"ה, וז"ל, "כאשר ילדה רחל את יוסף - משנולד שטנו של עשו, שנא' (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, אש בלא להבה אינו שולט למרחוק משנולד יוסף בטח יעקב בהקב"ה ורצה לשוב."

5. אור גדליהו, פרשת ויגש אות ד'

אור פרשת וישלח גדליהו נח

להם ההארה השלימה של הציה המקדש, והיו ממלאים בתוך ארץ ישראל, שנקראים בלשון מטבח, וכמו שמלינו לחז"ל שקראו לביהמ"ק ולאחר ישראל בלשון מטבח [אל המטבח ולא הנחלה] (דברים י"ב ט') דרשו אותה על שילה וירושלים, וכן מלינו ציטט"א כשהי במקום המקדש כתיב ולן שם שכשכח למקום המקדש בא למטבח). ולכן יעק"א כשהי כבר בא"י, והגיע אל המטבח, ובאה לו לרא דונה, קרא על עלמו "ולא נחתי", וכן בגלותו יון שהיתה בעת שהי להם הביהמ"ק והפירו היונים את מטחת הנפש של כלל ישראל וקראו בניי על עלמם ולא נחתי.

וכן בעלם אופן הגזירה מלינו שהם דומים, שגזרת יון היתה לעמא את קדושת ישראל, שגזרו חבעל לעפסר החילה, ולבעל הבדל בין ישראל לעמים, והוא אחוה העיני שרזו שכם וחמור במעשה דינה לעקור את קדושת ישראל ולעמא את דינה, וכמו שאמרו חז"ל שהיונים גזרו על המילה שרזו לבעל הבדל שע בין נף ישראל לגוף עכו"ם, וששייך קדושה הזאת רק לישראל, ועכו"ם שמל ערל הוא, כי אין העיקר חלוי במעשה המילה, רק עכו"ם אין לו שייכות לקדושה הזאת אף שפעשה מעשה המילה, ולכן גירות חלוי במילה כי הוא המבדיל בין ישראל לעמים), ואנשי שכם הסכימו למול את עלמם, כי רזו לבעל הבדל בינם לבין ישראל, ושגם להם יש שייכות לעיני מילה, ואין הבדל בין גופו של ישראל לעלמם, חכו ממש מעין הגזירות של יון.

מעשה זו נחברר שיש ליעק"א שייכות גם לשם ישראל, דאיתא בחז"ל (בר"ר פט"ט ח') על הא דכתיב ויקרא לו קל אלוקי ישראל אתה טעל שררה לעמך וכו' מחר יולאת בתך ומתענה ע"כ, ואין דבר זה בתורת טעם, אלא שהוא נסיון, לברר אם הוא ראוי לאותה שררה, ולזכות לשררה זו ע"י מעשיו, וראשו דמיד אחר מעשה דינה כתיב וירא אלוקים טוד וגו', שקראו הקב"ה בשם ישראל, כי ע"י מסירת נפשו נחברר שיש לו שייכות לשם ישראל, חכה בשם זה וזכה בו לכלל ישראל לדורות, וגם מלינו בפרשה זוה הפעם הראשון שקראו השבטיו יי בשם ישראל, שבעת ששמעו השבטים על מעשה דינה נאמר וכלה עשה בישראל, שהשבטיו יי כבר נקראו אז בשם כלל ישראל, חכה מחברר במעשה דינה, ובמק"א ביארנו שמלחמת יון הי' על השם ישראל, וכמו שמלינו שאמרו חז"ל שהיונים אמרו כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוקי ישראל, ומלחמת יון הי' לברר את השם הזה של ישראל, שזכינו ע"י יעק"א במעשה דינה, לכלל ישראל לדורות.

וכמו דגלות יון הי' מיוחדת במינה שהיתה בעת שהיו ישראל שרוים על אדמתם, ולא כשאר גלויות שהיו בחוק לארץ, כן לראת דינה היתה בעת שהי יעק"א בא"י ולא כשאר הגלות שהיו להם קשר לארץ, ודבר זה מרומז בדרשה חז"ל ולא נחתי זה יון, וכן ולא נחתי זה לראת דינה כי המפרשים פירשו הלשון ולא נחתי שלא נחתי לו מטחת הנפש, כי אז הי'

ד) כתיב לא שלחתי ולא שקעתי ולא נחתי ויבא רוגז, ודרשו חז"ל (בר"ר פט"ד ב') לא שלחתי מטעו ולא שקעתי מלגבן ולא נחתי מדינה ויבא רוגז בא עני רוגזו של יוסף, ומלינו במק"א שדרשו (שמו"ר פכ"ו א') ויבא עמלק הכ"ד לא שלחתי וגו' לא שלחתי מבבל ולא שקעתי ממדי ולא נחתי מיון ויבא רוגז באדום, ובי' הדרשה האלו מהאיימות, כי יעקב זכינו עבר על די' לרות האלו בחור הכנה לדורות הבאים שיהא זיכולתם להחזיק מעמד בהיותם אחת כדי מלכויות, והכל הוא בבחינת מעשה אבות סימן לבנים, ולא כסימנא בעלמא, אלא שנתן הכח לדורות הבאים לכבוש את הדרך כשיבוי הם בצרה, וכלשון המדרש לא וכבוש להם את הדרך, ובעברו די' לרות האלו נתן הכח שיחזיקו מעמד בהדי גלויות, ובאמת די' לרות האלו הם דומים להדי גלויות, וכל לרה מכון נגד גלות אחד, ונעמוד על נקודת הלה של דינה והגזירה של יון, ונראה איך שהן דומות, הן באופן הגזירה, הן בהכוונה המוסחרת בה, והן בהסיבה שהציאה את הגזירה.

כשנתבונן במעשה דינה, נראה שבאה לרה זו ליעק"א, לברר את השם ישראל, שעי

צטלה היא לריקים לבערה, כי נשאר ממה רשימה נוסף, כן כל רשימה שנשארה בחוק האדם מהיציאה לריקים לבעלה?

האבן עזרא מרמז שהפסוק "אלוהי הנגר אשר נהכנס" מרמז על עהרה המתחשבת, שהקמת המזבח והמקום להשליח השכינה תהי' בעהרה גמורה בל שום שפן של עומאה. והוא משין אותו חיטך המקדש שעשו החשמונאים אחר הנלחון על היונים, לטהר את המקדש מכל עומאה, ונעשה גם והדליקו בשמן טהור, וחק עומאה הותרה בציבור ולא היו לריקים לשמן עהור, אבל פירשו בספרים כי צמי' מוכח שאף עומאה הותרה בציבור עדיין נקרא קרבן הנעשה בעומאה, וכמו שמיני נגי הליסור לשזור עלם בקרבן פסח יש הלנה שבפסח הבאה בעומאה לא אמרין איסור זה, שתיבז ועלם לא השברו בו, זו ולא בעומאה, רואים את שאף שהותרה בעומאה, עדיין נשאר רשימה של עומאה בקרבן, ונקרא קרבן הנעשה בעומאה, וכשנצאו החשמונאים לטהר בית ה', רצו לטהר מכל שפן של עומאה שלא נשאר אפילו רשימה מנע אף שפן הדין זה מיתה, ולכן הדליקו רק בשמן עהור ונעשה גם

ואחר מעשה דינה, מליט שלטונה יעקב"א לנשות מזבח, כדכ' ויאמר אלוקים אל יעקב קום עלה בית קל ושב שם ועשה שם מזבח וגו', להקים מקום מיוחד להשראת השכינה משין הפטין של חיטך המקדש וחטכה המזבח שחי' צימו החשמונאים אחר הנלחון על היונים, ויעקב"א בשלשועי לבנות מזבח אחר לבניו. "הספור" את אלוהי הנגר אשר נהכנס והעבירו והחליטו את שמלתיכם",¹ וברמב"ן איתא שאלו אלוהי הנגר לא היו ע"ז ממש, שאלו היו ע"ז למה לא ציירים עד פכשיו, אלא היו ע"ז שבעלם עכו"ם, אבל עכשיו שעלו בית קל לבנות מזבח היחה גם ע"ז שבעלה פגם, והיו לריקים לבער את זה, כי יש אשר האדם עושה דבר כשהוא עומד בציוה מדרגה ואין בה חסרון כלל, אבל כשהוא עולה במדרגה כבר נקרא חסרון ופגם, ובספרים פירשו הלשון אלוהי הנגר אשר נהכנס עפ"י דברי הגמ' בשבת (ק"ה:) על הפסוק (ההלם פ"א) לא יהי' בך אז, איתרו אל זר שיש בנפשו של אדם כיו אומר זה זר הרע, וכן אמרו כאן אלוהי הנגר אשר נהכנס, שיעקב"א לוב להם לפשות השוכה ולבער היציאה, והדברים האלו מתאימים לדברי הרמב"ן שכמו ע"ז שכבר

¹ע"י באבן עזרא על וטהרו והחליטו שמלותיכם, כי מכאן רמז שהנכנס למקום קבוע להחליט צריכים להיות מלבושיו נקיים ונזופי נקי.
²כי באמת כל חטא יש בו נקודה של ע"ז, כי בכל חטא הרי האדם הולך אחר רצונותיו ותאוותיו נגד הבורא יתברך, והנקודה הזאת שהאדם "עובד עצמו" הרי הוא כמו ע"ז, וכמו שבבד הטוב יש תרי"ג מצוות חתוליים בה, ומירושו שיש בכל מצוה נקודה המתפשטת לכל המצוות, כן בעבירות יש נקודה של כל עבירה המתפשטת לכל העבירות.

כדי שיוכלו לחק המנורה בעהרה.² ועוד יותר מנזאר בספרים כי החשמונאים שהולרכו אז לחק את הבית המקדש, צוה לא אמרין עומאה הותרה בציבור, והוא כענין יעקב ובניו שבנו מזבח וחיינו אותו מחדש, והוא כענין מה שלטנו בניו של יעקב לבער אף עבודה זרה שבעלה, כדי שלא יהי' שום רשימה של עומאה בעת שעושים מזבח ומקום להשראת השכינה, ויעקב"א הכין הדרך להחשמונאים שיהי' ביכולתם לטהר הבית המקדש מכל שפן של עומאה, ולחק את המזבח והמנורה, ומליטו בפרקי דר' אליעזר שיעקב"א בעת שעלה לבית קל השום אז את האבן השתי, שלא צוה רק את המזבח אלא שהאבן שתי שהוא יסודו של הבית המקדש הושם אז.

ברמב"ן על הפסוק ויאמר אלוקים אל יעקב קום עלה בית קל שפ"י שאחר מדרו ומתעלל בהקמת המלצה צאה לו לרת דינה, ובסיבת הלה של יון מליטו בב"ה ריש הלכות חטכה שהיחה עבור שהתרשלו בעבודה הש"י, וכיון שהתרשלו בעבודה בית המקדש, נגזרה הגזירה לבעל העבודה, עד שמשרו נפשם על העבודה, ולא הותרה להם, עי"ש, והוא ממש צדונתה הנזרה של לרת דינה שבאה על שאחר יע"א את מדרו.

להבין קלח דברי חז"ל שעל שאחר מדרו צאה לו הלה של דינה, נקדים דברי חז"ל (ע"ז ד:) לא היו ישראל רואים לאותו מעשה אלא כדי להורות חשוכה לריבים, וכן אמרו על דוד שהוא להורות חשוכה ליחיד, והמהר"ל בנתיבות שולם (נתיב החשוכה פ"ב) מבאר כי הכונה הוא שבאמת דוד הי' לדיק גמור וחי' ראו לסייע משמים שלא יטעט בו יצרו, אך ככדי להורות חשוכה לא קיבל סיוע, והכונה הוא לדברי חז"ל שאלמלא הקב"ה עזרו לא היה יכול לו, אך עדיין לריך הדבר ביאור, והרה"ק ר' מעדעל יועצבסקער ז"ל בספרו פרי הארץ (פי' כי חשא), מבאר שבאמת קשה הלא כלל ישראל היו אז בגדר של "אני אמרתי אלוהים אתם ובני עליין כולכם", ולא היו חוטאים כלל שהרי דרשו חז"ל חרות על הלוות חירות מליצה"ר חירות ממלאך המות, וא"כ לאיזה לורך היו לריקים להורות חשוכה, ומבאר שם כי באותו דור המדבר הי' פגם, אלא שפגם זה הי' דק מאוד אך מחמת פגם הזה ניתן רשות להיציאה להחננות בהם, אבל לפי מדרגתם היו רואים לקבל סיוע מן השמים לעמוד נגד היציאה"ר, כי רק בסיוע מלמעלה צוה האדם להצטרף נגד היציאה"ר, כמו שאמרו חז"ל אלמלא הקב"ה עזרו לא היה יכול לו, והסיבה שיעל

¹ואמר עוד כי כל כונת היונים הי' שיהי' להם איוה אחיזה בהעבודה בבית המקדש, ואילו הדליקו המנורה בטומאה, כיון שהי' נקרא עלי שם טומאה הי' ליון אחיזה בהעבודה הזאת, ולא הי' הנצחון על היונים נצחון שלימה.
²ע"י לשון רש"י ע"ז ד:) על משי"כ שם לא היו ישראל רואים לאותו מעשה, גבורים ושליטים ביצורם היו ולא הי' ראו להתנבך יצור עליהם, אלא גזירת המלך היחה לשלוט בם ע"כ, וכונתו הוא כנייל שניטל מהם הסיוע, ועי"ז היחה גזירת המלך שישלוט יצור עליהם, ולא שהי' החטא מוכרח.

בלרת דינה כדי שיתקן פגם זה ושלל ישאר הסגס לדורות שאז לא יוכלו לתקנו, כדי שיתן הכח להדורות הבאים אחריו להתגבר נגד כוחות הרע המסומלים בלרת דינה וליתן הכח להתגבר על הכ התרשלות שהי צימי היונים, ולהתגבר על היונים, ולכן ע"י הפגם הדק של איחור נדרו הולך לסבול לרת דינה כדי שהדור של החשמונאים יהיו ככוחם להתגבר על ההתרשלות שהי באותן הימים, ולהתגבר על היונים.

ומדברינו רואים אנו איך שכל העמין של לרת דינה מכון לגלות יון, והעמין בזה הוא כי האבות היחו הכח בכלל ישראל להתגבר נגד האומות, ולהחזיק מעמד אף בגלות, ויעק"א סבל לרות יסורין עד כל הדי גלויות שע"י שעבר על יעק"א אלו הלרות, היח הדרך לכל בניי שבכל הגלויות שיכח ציכולתם להתגבר על האויב.

מהם הסיוע מן השמים הי, כי אם לא היו מתקנים זה הפגם שנמלא בהם הי נשאר הפגם הזה לכל הדורות אחריהם, ומחמת הפגם הזה הי יתן הרשות להילכה"ר להתגרות בכל הדורות, והדורות אחריהם לא יהי להם הכח להתגבר על הילכה"ר, ולא יהיו ראוים לקבל הסיוע מן השמים ולתקן זאת הפגם, ולכן באותו הדור, הדור דעה, הדור שהי ככוחם לתקן הפגם הזה יתן הגזרה ממרום לבעל מהם הסיוע נגד הילכה"ר, כדי שע"י תשובתם יהי ציכולת כל הדורות אחריהם לחזור התשובה, ולהתגבר על הילכה"ר, וזהו להורות תשובה לרבים⁶.

וכן אלל יעק"א שאמרו חז"ל שעל שאיחר את נדרו באה לו הלרה של דינה, אף שהי זה פגם דק מאוד, ואין לו השנה צמה שנקרא פגם והסרון אלל האבות הקדושים, אלל העמין הוא כמו שניאר הפרי הארץ אלל חטא העגל כמו"כ אלל יעק"א הי פגם דק, ולכך נחנסה

⁶ בעיקר הדבר שבא הנזירה של היונים מחמת התרשלותם בעבודה, צריכים לדעת שאף שהדי מלכויות היתה גזירה מתחילת הבריאה, וכבר בברית בין הבתרים דרשו חז"ל וגם את הנזי לרבות די מלכויות, וכן במדרש ריש בראשית דרשו על תהו ובהו נגד הדי מלכויות, ואיך שייך לומר שאם לא שנתרשלו בניי בעבודה לא היו גולים תחת מלכות יון, אך עיי בביאורי המגיד מקאזניץ זצ"ל לספר באר הגולה, שמבאר באריכות שבדאי מתחילת הבריאה הי מסודר הסדר של הדי מלכויות, אל יש ביכולת בניי להגביה את עצמם למעלה מסדר הטבע, לסדר אחרת אשר שם אין שליטה כלל לאלו הכוחות, ורק עיי שהתרשלו בעבודה הוכרחו בניי ליפול תחת סדר הטבע, תחת הסדר של גלות יון, ועיי עוד באו"ג על חנוכה ליקו"ד אות ז'.

